

17.07.2012

Jouni Luukkainen
Pääkaupunkiseudun ateistit ry
Wallininkuja 2 C 53
00530 Helsinki
jouni.luukkainen@helsinki.fi

Hyvä Jouni Luukkainen,

Olette kannellut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon (Valvira) koskien lääkäreitä, jotka käsityksenne mukaan jättävät tekemättä kuolleen elinluovuttajan elinten irrotuksen ja siirron hoidettavaan potilaaseen sen perusteella, että vainajan omaiset ovat vastustaneet irrotusta. Valvira on siirtänyt asian sosiaali- ja terveysministeriön (STM) käsiteltäväksi hallintolain (434/2003) 21 §:n perusteella. Lisäksi olette täydentänyt 27.4.2011 päivätyllä STM:lle osoitetulla kirjeellä kanteluanne. Kiitos viestistänne. Pahoittelut vastauksen viipymisestä, joka johtuu ministeriöön tulevien kansalaisyhteydenottojen suuresta määrästä. STM:llä ei ole toimivaltaa käsitellä lääkäreiden toimintaan liittyviä kanteluasioita muutoin kuin yleisen sosiaali- ja terveystalouden johtamistehtävän osana. Ministeriön keskeisin tehtävä on säädösvalmistelu, johon myös kirjoituksessanne viittaatte.

Pahoittelette kirjeessänne sitä, että Valvira siirsi kantelunne STM:n käsiteltäväksi. STM:n Valviralta saaman tiedon mukaan Valviran tiedossa ei ole yksittäistapausta, jossa olisi toimittu, taikka laajamittaista käytäntöä, jossa toimittaisiin kantelussanne esittämällä tavalla lain vastaisesti. Koska kantelunne kohdistuu yleisellä tasolla Suomessa käsityksenne mukaan vallitsevaan lainvastaiseen käytäntöön ja tulevaisuudessa mahdollisesti konkretisoituihin tilanteisiin, eikä osoitettavissa olevaan tapauksiin tai toimintatapaan (kuten tietyn terveydenhuollon ammattihenkilön toimintaan), kanteluanne ei ole mahdollista ratkaista sellaisen seuraamusmenettelyn puitteissa, joka kuuluisi Valviran toimivaltaan. Terveystalouden ammattihenkilöiden valvonnasta, ohjauksesta ja virheellisen menettelyn seuraamuksista on säädetty terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 5 luvussa.

Aivokuollut potilas on monesti menehtynyt äkillisesti ja omaiset ovat järkyttyneitä kuolemasta. Lääkärin tehtävänä on pyrkiä selvittämään heille potilaan tilanne, mitä aivokuolema tarkoittaa ja mikä merkitys elinten irrotuksella elinluovutusta varten on. Lääketieteellisen asiantuntijuuden lisäksi hoitosuhteen inhimillinen puoli korostuu keskusteluissa omaisten kanssa. Vainajan omaan elinaikaiseen mielipiteeseen perustuva päätös elinluovutuksesta helpottaa usein omaisten taakkaa vaikeassa tilanteessa. Ristiriitatilanteissa terveydenhuollon henkilöstön tulee käyttää omaa lainsäädäntöön ja ammattietiikkansa perustuvaa harkintakykyään ratkaisuja tehdessään. Vaikeassa tilanteessa tarvitaan inhimillistä lähestymistapaa ja sen kautta ymmärrystä kärsimykseen ja sen kohtaamiseen. Jos vainajan elinaikanaan ilmaisema myönteinen tai kielteinen tahto on tiedossa, sitä tulee noudattaa. Jos vainajan elinaikainen tahto ei ole tiedossa, toimitaan lain puitteissa oletetun suostumuksen mukaisesti. Omaisten kanta ei ratkaise elinluovutusta, vaan omaisten rooli on välittää vainajan elinaikanaan ilmaisema tahto elinten luovutuksesta, jos se ei muuten ole selvillä. Lääkäri



keskustelee elinsiirrosta potentiaalisen luovuttajan omaisten kanssa muun muassa selvittääkseen vainajalla eläessään olleen elinluovutuskannan. Jos keskustelussa käy ilmi, että ilmaistu kielteinen kanta on omaisten oma kanta, eikä ole syytä olettaa vainajan vastustaneen luovutusta, elimet voidaan lainsäädännön mukaan irrottaa. Selvää on, että jos potentiaalisella elinluovuttajalla on elinluovutustahdon ilmaiseva kortti mukanaan tai muutoin on selvää, että vainaja halusi luovuttaa elimet, irrotus tilanteessa, jossa omaiset sitä vastustavat on lain mukainen.

Jos mainitsemanne epäkohdat konkretisoituvat tulevaisuudessa, on Teillä mahdollisuus tehdä asiasta kantelu. Terveystieteiden ammattihenkilöiden valvonta tällaisissa tapauksissa kuuluu aluehallintovirastojen ja Valviran tehtäviin.

Neuvotteleva virkamies Kirsi Ruuhonen

TIEDOKSI

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

